

FAMILIE DE JONG; VIER GENERATIES OP DE JOODSE BEGRAAFPLAATS OISTERWIJK¹

Inleiding

Op de joodse begraafplaats in Oisterwijk liggen zes personen met de achternaam De Jong begraven. Vijf van hen zijn familie van elkaar. Ook de echtgenotes van twee van hen liggen in Oisterwijk begraven. In dit document staan we stil bij hun geschiedenis.

De geschiedenis van de familie De Jong begint bij Rebecca de Jong, koopvrouw te Loon op Zand.

1. Rebecca de Jong (1783 – 1846)

Op 9 augustus 1783 wordt Rebekka te Amsterdam geboren. Zij is de dochter van Salomon de Jong en Maria Heijmans.

Rebekka staat te boek als koopvrouw te Loon op Zand als zij op 12 augustus 1802 bevalt van een zoon met de naam Izak². De vader van Izak is onbekend.

Op 1 januari 1807 bevalt Rebekka te Loon op Zand van een dochter met de naam Helena of Lena. Ook de vader van Helena is onbekend.

Rebekka³ trouwt op 2 april 1814 te Oosterhout met de koopman Andries Nooteboom⁴. Deze Andries is op 12 april 1783 te Fulda (D) geboren als zoon van Moses en Frutel Nooteboom.

Rebekka en Andries krijgen samen vijf kinderen. De oudste vier zijn in Oosterhout geboren, de jongste in Capelle.

Naam			Leeftijd	Geboren		Overleden	
				Datum	Plaats	Datum	Plaats
Izak	♂	1.1	46	2-8-1802	Loon op Zand	8-6-1849	Waspik
Helena	♀	1.2	78	1-1-1807	Loon op Zand	15-2-1885	Rotterdam
Kinderen van Rebekka de Jong en Andries Nooteboom							
Jenneke	♀	1.3	0	16-6-1814	Oosterhout	23-7-1814	Oosterhout
Elisabeth	♀	1.4		5-4-1815	Oosterhout		
Moses	♂	1.5	36	13-2-1817	Oosterhout	12-12-1853	Capelle
Nathan	♂	1.6	22	14-6-1819	Oosterhout	22-2-1842	Capelle
Rozetta	♀	1.7	68	23-8-1822	Capelle	12-10-1890	Heusden

Tabel 1 Kinderen van Rebekka de Jong alleen en van Rebekka de Jong en Andries Nooteboom samen

Moeder Rebekka is 63 jaar oud als zij op 10 december 1846 te Capelle overlijdt. Drie dagen later wordt zij in Oisterwijk begraven. (graf nr. 001) Zie plattegrond op pag. 9.

Op 21 mei 1851, Andries was toen 68 jaar, overlijdt hij te Schiedam. Onbekend is waar Andries is begraven.

¹ Auteur: Peter Slingerland

² Zijn voornaam komen we in diverse officiële documenten op verschillende manieren geschreven tegen. Izak; Isaäk; Izaak.

³ We gaan ervan uit dat de moeder van Izak de Jong en Helena de Jong dezelfde Rebekka is de vrouw die met Andries Nooteboom trouwt. Uit de gegevens van de Volkestelling 1826 blijkt dat Helena bij haar moeder en stiefvader Andries Nooteboom woont.

⁴ De familienaam wordt op verschillende manieren geschreven: Nooteboom, Noteboom, Nootenboom en Notenboom

1.1 Izak de Jong (1802 – 1849) X Eva Simon Mozes Flesch (1805 – 1845)

Izak is geboren in Loon op Zand als zoon van Rebecca de Jong, koopvrouw. De naam van de vader is onbekend. De geboortedatum van Izak staat nergens officieel genoteerd. Met het oog op zijn huwelijk is in 1827 een akte van bekendheid opgesteld volgens welke hij geboren is op 12 augustus 1802.

Op 6 december 1827 trouwt Izak in Gorinchem met Eva Simon Mozes Flesch die in 1805 in Gorinchem geboren is. Volgens de Huwelijksbijlagen is er een akte van onvermogen waardoor niet voor de huwelijksplechtigheid hoeft te worden betaald.

Niet alleen voor Izak maar ook voor Eva bevat de Huwelijksbijlage een akte van Bekendheid. Joden, geboren voor de invoering van de burgerlijke stand in 1811, beschikken veelal niet over een geboortebewijs zoals een inschrijving in een doopregister. In akten van Bekendheid verklaren derden dat x een zoon/dochter is van y en geboren is op dag z te daar en daar.

Izak en Eva krijgen zeven kinderen.

Naam			Leeftijd	Geboren		Overleden	
				Datum	Plaats	Datum	Plaats
Simon	♂	1.1.1	70	29-1-1829	Dussen	11-4-1899	Besoyen
Emanuel	♂	1.1.2	1	9-3-1831	Loon op Zand	1-11-1832	Sprang
Mozes	♂	1.1.3	5 mnd.	8-7-1832	Sprang	11-12-1832	Sprang
Abraham	♂	1.1.4	88	21-1-1834	Besoyen	22-6-1922	Tiel
Jacob	♂	1.1.5	1	18-10-1836	Besoyen	23-12-1837	Besoyen
Rebecka	♀	1.1.6	57	25-12-1838	Besoyen	3-11-1896	Waspik
Nathan	♂	1.1.7	14	15-7-1841	Loon op Zand	30-3-1856	Rotterdam

Tabel 2 Kinderen van Izak de Jong en Eva Simon Flesch

Aan de hand van de geboorteaktes van de zeven kinderen kunnen we zien dat Izak en Eva na hun huwelijk achtereenvolgens hebben gewoond in Dussen, Loon op Zand, Sprang, Besoyen en wederom in Loon op Zand.

Ook het beroep van Izak is aan de hand van diverse akten te achterhalen. Aanvankelijk stond hij te boek als koopman, maar vanaf 1832 als slagter(sknecht).

Op 4 maart 1845 overlijdt Eva, veertig jaar oud, te Loon op Zand. Onbekend is waar Eva Flesch begraven is.

Izak blijft niet in zijn geboorteplaats Loon op Zand wonen, maar verhuist in 1847 naar Waspik waar hij zich als slagter vestigt.

In zijn nieuwe woonplaats was hij de oorzaak van een grote rel. Het schijnt dat hij een zieke koe had geslacht en het vlees, waarvan hij wist dat het verdacht was, toch had verkocht. Een paar dagen later worden enkele mensen ziek. Als oorzaak wordt het zieke beest aangewezen en wordt Izak de Jong beschuldigd van oplichterij. Nog voordat tot vervolging kon worden overgegaan sterft Izak op 8 juni 1849 aan cholera. Vier jonge kinderen blijven ouderloos achter.

Leden van de Joodse gemeenschap uit de omgeving van Izak willen hem begraven op de joodse begraafplaats in Oisterwijk. Dit mag niet van het gemeentebestuur. Vanwege het besmettingsgevaar moet hij direct worden begraven. Hij wordt door Capelse joden begraven naast de “niet-joodse begraafplaats van Waspik”. Er volgt een juridische strijd. Uiteindelijk kan hij op 10 juli 1850, een jaar later, toch nog worden herbegraven op de joodse begraafplaats Het Boschhuysje in Besoyen. Een grafsteen heeft hij er niet gekregen.⁵

⁵ Ineke van den Houdt-Swinkels. ‘De joodse begraafplaats in Besoyen.’ In De Klopkei, Heemkundekring De Erstelinghe, 49e jaargang, 1e kwartaal 2025.

Drie van de zeven kinderen van Izak en Eva overlijden zeer jong; 0-1 jaar.

Rebecka (1838-1896) en Abraham (1834-1922) hebben geen partner en wonen samen in Waspik als gezin.

Rebecka overlijdt op 3 november 1896 en wordt op de joodse begraafplaats te Oisterwijk begraven. (graf nr. 60).

Abraham die koopman is, vertrekt in 1901 naar Zaltbommel en overlijdt uiteindelijk in Tiel.

Nathan, het jongste kind, wordt opgenomen in het gezin van zijn tante Helena de Jong in Rotterdam.

In 1856 overlijdt hij op veertienjarige leeftijd.

Van de zeven kinderen van Izak en Eva is de oudste zoon Simon het enige kind dat ook weer kinderen heeft gekregen.

1.2 Helena de Jong (1807-1885) X Emanuel Mozes de Haas (1801-1889)

Op 1 januari 1807 wordt (He)lena in Loon op Zand geboren als dochter van Rebecca de Jong. Evenals van haar broer Izak is ook de naam van haar vader onbekend.

Op 30 oktober 1835 treedt Helena in Capelle in het huwelijk met Emanuel de Haas. Deze Emanuel is op 14 juli 1801 in Bolsward geboren als zoon van Mozes de Haas en Aaltje Manuel. Emanuel is koopman te Rotterdam. Volgens de huwelijksakte is ook Helena koopvrouw van beroep.

Na hun huwelijk gaan Helena en Emanuel in Capelle wonen. Hier worden zeven kinderen geboren. Vervolgens verhuist het gezin naar Rotterdam waar nog twee kinderen worden geboren. Vier kinderen overlijden jong.

Naam			Leeftijd	Geboren		Overleden	
				Datum	Plaats	Datum	Plaats
levenloos	?	1.2.1	0	16-9-1836	Capelle	16-9-1836	Capelle
Aaltje	♀	1.2.2	64	16-9-1837	Capelle	13-4-1902	Rotterdam
Rebekka	♀	1.2.3	13	12-1-1839	Capelle	14-4-1852	Rotterdam
Moses	♂	1.2.4	69	29-7-1840	Capelle	20-7-1909	Rotterdam
Anna	♀	1.2.5	79	19-12-1841	Capelle	8-1-1921	Rotterdam
Nathan	♂	1.2.6	0	20-6-1844	Capelle	29-3-1845	Capelle
Andries	♂	1.2.7	1	3-1-1846	Capelle	28-5-1847	Rotterdam
Isaac	♂	1.2.8	79	8-3-1848	Rotterdam	25-7-1927	Rotterdam
Jacob	♂	1.2.9	1	18-7-1851	Rotterdam	16-8-1852	Rotterdam

Tabel 3 Kinderen van Helena de Jong en Emanuel de Haas

Helena de Jong overlijdt op 15 februari 1885 te Rotterdam. Ze is dan 78 jaar.

Emanuel de Haas overlijdt bijna vier jaar later op 17 januari 1889, eveneens te Rotterdam.

De volwassen kinderen van Helena en Emanuel wonen tot aan hun overlijden in Rotterdam.

1.1.1 Simon de Jong (1829 – 1899) X Leentje Walg (1827 – 1899)

Simon de Jong (1829 – 1899), het oudste kind van Izaäk en Eva, trouwt op 30 augustus 1858 te Waspik met Leentje Walg die op 13 december 1827 in Oosterhout geboren is.

Simon is koopman van beroep. Eerst is hij marskramer en later handelt hij in oude kleren en is hij winkelier.⁶

Simon en Leentje krijgen negen kinderen. Vier kinderen sterven in hun eerste levensjaar en een dochter overlijdt op haar tiende jaar.

Naam			Leeftijd	Geboren		Overleden	
				Datum	Plaats	Datum	Plaats
Izak	♂	1.1.1.1	76	12-1-1860	Waspik	14-7-1936	Waspik
Marianna	♀	1.1.1.2	35	6-1-1861	Waspik	12-3-1896	Rotterdam
Eva	♀	1.1.1.3	10	31-12-1861	Waspik	13-3-1872	Waspik
Benjamin	♂	1.1.1.4	6 maand	2-4-1864	Waspik	5-10-1864	Waspik
Jacob	♂	1.1.1.5	1 maand	12-5-1865	Capelle	10-6-1865	Capelle
Esther	♀	1.1.1.6	67	29-6-1866	Capelle	30-6-1933	Amsterdam
Judith	♀	1.1.1.7	73	4-2-1868	Waspik	4-1-1942	Amsterdam
Flora	♀	1.1.1.8	4 maand	3-7-1870	Waspik	26-11-1870	Waspik
Benjamin	♂	1.1.1.9	1 maand	1-9-1873	Waspik	3-10-1873	Waspik

Tabel 4 Kinderen van Simon de Jong en Leentje Walg

Marianna, de oudste dochter, overlijdt, ongehuwd, op 35-jarige leeftijd in Rotterdam, waar zij dienstbode was.

Esther huwt in 1898 met Bernard Spier. In 1933 overlijdt zij in Amsterdam. Ze wordt op de Joodse begraafplaats te Diemen begraven. Onbekend is of Esther en Bernard kinderen hebben gekregen.

Judith trouwt in 1893 met de in Rusland geboren Jacob Friedmann, met wie zij negen kinderen krijgt. In 1942 overlijdt zij in Amsterdam en wordt begraven op de joodse begraafplaats te Muiderberg.

Vader Simon overlijdt op 11 april 1899 te Besoyen, ruim een half jaar voordat zijn vrouw Leentje overlijdt op 27 december 1899 te Besoyen.

Simon en Leentje zijn beiden op de joodse begraafplaats in Oisterwijk begraven. (graf nr. 57 en nr. 55)

⁶ Leon Baaten, Geschiedenis van de Joodse familie de Jong en Paul Hitschmann. Heemkundekring "Op't goede spoor" Waspik, Themanummer 13, 5 mei 2005.

1.1.1.1 Izak de Jong (1860 – 1936) X Rebekka Frank (1858 – 1927)

Izak, het oudste kind van Simon de Jong en Leentje Walg, treedt op 13 mei 1884 in Heusden in het huwelijk met Rebekka Frank. Rebekka woont op dat moment in Heusden. Zij is echter op 3 juli 1858 te Overschie geboren als dochter van Bernard Frank en Roosje Nootenboom. Volgens de trouwakte is Izak koopman van beroep en woont hij in Besoyen, alwaar het echtpaar gaat wonen.

Naam			Leeftijd	Geboren		Overleden	
				Datum	Plaats	Datum	Plaats
Simon	♂	1.1.1.1.1	1	31-1-1885	Besoyen	7-11-1886	Besoyen
Bernard	♂	1.1.1.1.2	32	27-12-1885	Besoyen	24-7-1918	Waspik
Leentje	♀	1.1.1.1.3	55	6-5-1887	Besoyen	20-3-1943	Sobibor (Pl.)
Rosetta	♀	1.1.1.1.4	54	6-8-1888	Besoyen	27-10-1942	Auschwitz (Pl.)
Simon	♂	1.1.1.1.5	86	12-2-1890	Besoyen	1-10-1976	Eindhoven
Abraham	♂	1.1.1.1.6	51	30-7-1891	Besoyen	27-10-1942	Auschwitz (Pl.)
Eva	♀	1.1.1.1.7	48	24-2-1894	Waspik	27-10-1942	Auschwitz (Pl.)
Jacob	♂	1.1.1.1.8	67	30-9-1895	Waspik	25-4-1963	Waalwijk
Nathan	♂	1.1.1.1.9	91	22-1-1897	Waspik	27-2-1988	Israël
Andries	♂	1.1.1.1.10	43	15-11-1898	Waspik	27-10-1942	Auschwitz (Pl.)
Marie Anna	♀	1.1.1.1.11	40	16-9-1902	Waspik	11-6-1943	Sobibor (Pl.)

Tabel 5 Kinderen van Izak de Jong en Rebekka Frank

Izak en Rebekka krijgen 11 kinderen, zeven jongens en vier meisjes. De eerst zes kinderen worden in Besoyen geboren. Na 1891 verhuist het gezin naar Waspik, waar nog vijf kinderen ter wereld komen. In de verschillende akten worden koopman en winkelier als beroep van Simon genoemd. Hij begint er een handel in lopen en oude metalen. (L. Baaten, 2005). Het gezin woont onder andere op de adressen A9 en A8 (Benedenkerkstraat 91).⁷

Op 16 maart 1927 overlijdt Rebekka Frank, de echtgenote van Izak de Jong, op 71-jarige leeftijd.

Rebekka wordt twee dagen later op de joodse begraafplaats in Oisterwijk begraven.

Izak de Jong overlijdt zes jaar later op 14 juli 1936 te Waspik. Ook hij wordt in Oisterwijk begraven en wel op 16 juli 1936. De graven van Izak (graf nr. 162) en van Rebekka (graf nr. 163) liggen naast elkaar.

Van de 11 kinderen van Izak en Rebekka worden er 6 tijdens de tweede wereldoorlog door de nazi's in Auschwitz en Sobibor vermoord.

Simon, het oudste kind, overlijdt, nog geen twee jaar oud, te Besoyen.

Bernard, het tweede kind, is koopman. Hij is ongehuwd als hij op 32-jarige leeftijd in 1918 overlijdt. Hij is begraven op de joodse begraafplaats in Oisterwijk. (graf nr. 132)

Simon, het vijfde kind en geboren in 1890 en Jacob en Nathan verlaten Waspik (na hun huwelijk) en vestigen zich respectievelijk in Zaltbommel, Roermond en Besoyen. Zij overleven de Tweede Wereldoorlog door onder te duiken. Simon overlijdt in 1976 in Eindhoven en is aldaar op de joodse begraafplaats begraven. Jacob overlijdt in 1963 in Waalwijk. Hij had twee zonen. Nathan tenslotte overlijdt in 1988 in Israël waar hij zich met zijn gezin in 1967 heeft gevestigd. Hij had twee dochters.

Vier kinderen van Izak en Rebekka, de broers Abraham en Andries en de zusters Rosetta en Eva, blijven ongehuwd. Zij wonen als een gezin samen in Waspik. Abraham en Andries zijn koopmannen

⁷ Leon Baaten, Geschiedenis van de Joodse familie de Jong en Paul Hitschmann. Heemkundekring "Op't goede spoor" Waspik, Themanummer 13, 5 mei 2005.

die met paard en wagen bij de boeren in de wijde omgeving van Waspik oud ijzer en andere overbodige spullen ophalen. Later doen ze dat met een Ford vrachtwagen.⁸

In 1938 hebben de vier broers en zussen een huis laten bouwen aan de Benedenkerkstraat 91 te Waspik. Dit huis staat er nog steeds.

In 1942 is het duidelijk dat de toekomst voor de Joden er bedreigend uitzielt. Abraham, Andries, Rosetta en Eva besluiten niet af te wachten en te vluchten naar België. Nog geen twee weken later worden ze alle vier opgepakt en geïnterneerd in Kazerne Dossin te Mechelen, een Sammellager van de Duitsers. Na een verblijf van ongeveer zes weken gaan ze op 24 oktober 1942 op transport naar Auschwitz. Bij aankomst in Auschwitz worden zij op 27 oktober 1942 door de nazi's vermoord.

Leentje, het derde kind van Izak en Rebekka, woont in Amsterdam als ze in 1943 wordt opgepakt en via Kamp Westerbork uiteindelijk in Sobibor om het leven komt.

Voor de jongste dochter Marie Anna geldt een vergelijkbaar verhaal. Zij woont met haar gezin in Ochten als ze op 9 april 1943 worden opgepakt. Ook zij gaat via Kamp Westerbork op transport naar Sobibor om daar bij aankomst te worden vergast.

Familie De Jong en de joodse begraafplaats Oisterwijk

Zeven leden van familie De Jong zijn in Oisterwijk begraven.

Rebecca de Jong (1783-1846) kan als stammoeder van familie De Jong die in Oisterwijk begraven is, worden beschouwd.

Simon (1829-1899), de oudste kleinzoon van Rebecca, evenals Leentje Walg (1827-1899), Simons' vrouw, zijn beiden begraven in Oisterwijk.

Rebecka (1838-1896), de kleindochter van Rebecca, en de zuster van Simon, is eveneens begraven op de begraafplaats in Oisterwijk.

Izak (1860-1936), de oudste zoon van Simon, en zijn vrouw Rebekka Frank (1855-1927), hebben ook hun laatste rustplaats op de begraafplaats in Oisterwijk gevonden.

Bernard (1885-1918), zoon van Izak en Rebekka, vertegenwoordigt de laatste generatie die in Oisterwijk begraven ligt.

Naast deze zeven leden van de familie De Jong liggen er mogelijk nog meer familieleden begraven. Jonge kinderen die begraven werden kregen meestal geen grafsteen.

Drie kinderen van Izaäk en Eva overlijden zeer jong. Datzelfde geldt voor vijf kinderen van Simon en Leentje. Van de kinderen van Izak en Rebekka overlijdt alleen het oudste kind zeer jong.

Een register waarin bijgehouden wordt wie, wanneer en waar op de joodse begraafplaats in Oisterwijk begraven is, is nooit teruggevonden. Het blijft dus gissen, maar het is aannemelijk dat een aantal van deze jonge kinderen in Oisterwijk begraven is.

⁸ Yvonne Sever, Dorpsgenoten, 2018.

foto 1 Rebecca de Jong (1783-1846) graf nr. 001

foto 2 Simon de Jong (1829-1899) graf nr. 057

foto 3 Leentje Walg (1827-1899) graf nr. 055

foto 4 Izak de Jong (1860-1936) graf nr. 162

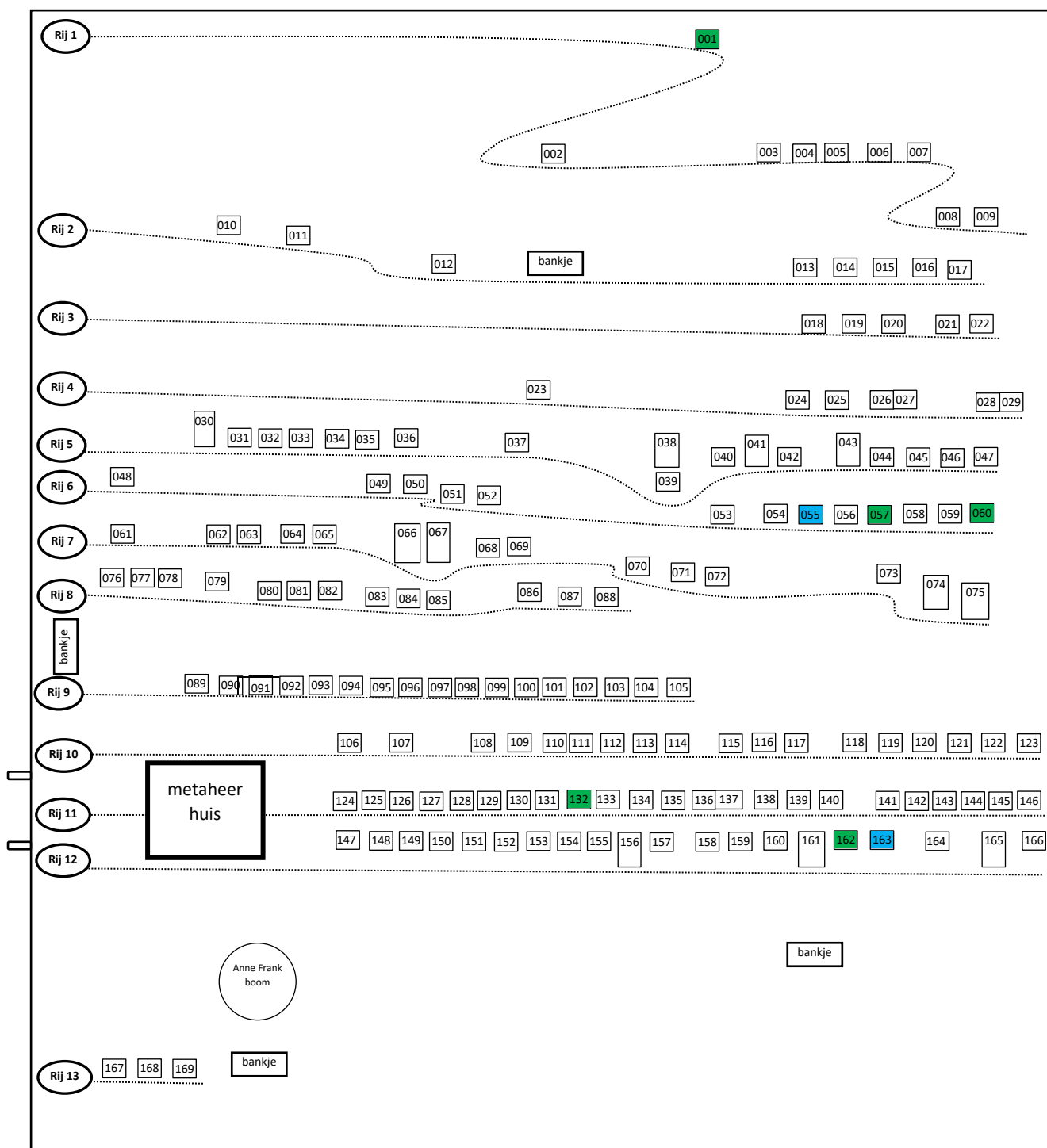
foto 5 Rebekka Frank (1855-1927) graf nr. 163

foto 6 Rebecka de Jong (1838-1896) graf nr. 060

foto 7 Bernard de Jong (1885-1918) graf nr. 132

1 Plattegrond Joodse Begraafplaats Oisterwijk

Grafnr.	Stenenarchief		
1	(154)005	Rebecca de Jong (1.)	1783 - 1846
57	(154)056	Simon de Jong (1.1.1)	1829 - 1899
55	(154)054	Leentje Walg (1.1.1)	1827 - 1899
60	(154)059	Rebecka de Jong (1.1.6)	1838 - 1896
162	(154)162	Izak de Jong (1.1.1.1)	1860 - 1936
163	(154)163	Rebekka Frank (1.1.1.1)	1855 - 1927
132	(154)136	Bernard de Jong (1.1.1.1.2)	1885 - 1918

Groen = nakomelingen familie De Jong

Blauw = getrouwd met nakomelingen familie De Jon

Parenteel van Rebecca de Jong (JBO)

